

**الوسائل المفيدة للحياة السعيدة
(للمحرمين والجمعية)**

Killu nafanto katta birayi wulaliñinten ña
Naasiru renme xirise Abudur-ahamaani
Saadiganke

Ke kitaabe(Killu nafanto katta birayi
wulaliñinten ña, xirise Abudur-rahamani
Saadiganke danña) a na wulaliñintaaxu tonñunten
sababunun ya jaarana, ti toñondiyen ñarimoxo
juppe ña, a wa xaranñaanan geesunu katta sondon
tenkuyen ña, (ken be ga kitene) ti toñondiyen do
golli siren ña, do Allan fikonñe, do duñeye(ti Alla
taxandinden ña), a do sinmeye neemanun di, do
siroye, do tuugeye, do mupiyee, do fiinun
yuxuderinde, ti killi faranfare yi, a ga bire moxo
tenkunten walla xaranñaanan jon me naxa, ke be
nekkonten ga ni, a wulaliñinten ga ni, bireyen d'i
kame yillankuppeyu su.

Killu nafanto katta birayi wulaliñinten ña
Safandaana (wallafindaana)

Xirise Naasiru renme Abudur-rahamani
saadiganke (Alla ga na finn'a yi)

Roraqe:

Tiigeyen wa Alla da, a ken be tiiganden su ga
dag'a da, d'in wa seedene nan ti Batikamaane su nta
ganta ti Alla, A baane kappanlenma nt'a yi, do in wa
seedene nan ti Mahanmadu n'a komen d'a
Xeyifaaren ya yi, Alla ga n'a d'i kadunkon d'i
sayibanun (kappalenmun) neema n'i kisi.

Ken falle: an na tu nan ti sonndonmen tuumayen
ɲa, d'a tenkuyen d'a paxaliyen ɲa, d'a hanminun d'a
jootiyun girindinden ɲa, ken ya ni baananbe su
muurifon ɲa, bire moxo siren kitene t'a ya yi,
paxaliyen do sewoyen xa tinmene t'a ya yi, diinan
sababunu wa ken danɲa, do tagemoxon sababunu,
a do gollen sababunu, kun su ra nta mejiini sere su
maxa ganta ti toɲondiyenmun ya, yo xa sere be ga
n'i kun tanan ya yi, hari (kun sababunu) ga na kite i
maxa ti kaara yogo yi i faqilanton ga dudoxoto a
kanma, abaatu(sababunu ku) d'i firi kaara gabo yi,
ku beenu ɲanmoxon d'i lagarun gan nafanta i gan
sabatinta i gan fasunta.

Xa inke wa riini fo ko t'in do ke bataaxe ya, ke be
ga yanq'in kiilen di gelli ke muurifo kallanke
sababunun ɲa, ke be baananbe su ga gollin'a
xannemaxa.

Sere wa soron di, a ga da fo gabe kita bakk'i di, a
xusa da bire moxo sire bira, nan ɲali ɲaliye
gemunte, sere xa w'i noxon di a luppe i su kitanden
di, a xusa da garamajigaaxu bireyen bira, na
taqibononton ɲalintaaxun ɲali, sere xa w'i noxon di
a ga naxaanen di, xo i ga d'a maxagenme ɲa ɲ'a da
moxon be. Alla ya ni maxagemundaanan ɲa, do
deemeyimuuruyen Tunka jomu su kanma, a do
bone su ɲontonden di.

Fatanfansinde: toɗondiye do golli sire

Ken(muurifo kallanke) sababunun fo xoore do i pinme(lasili) do i taaxaaden ɗa; ken ni toɗondiyen do golli siren ya yi, Alla kallanken daali:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أَنشَأَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (97)

(sere be ga na fo sire golli, yigo ga ni ken ɗa ma yaxare, toɗondaana ga ni, m'o ga d'a birandi biremoxon fo siren ɗa(duna di), m'o ga r'i tuga i baraajen xa yi(laaxara ya), ti fon fo siren ɗa, i ga ji ke be gollini) [Tullen soora: 97].

Kaman kallanken xibaarindi na sere jiina, ke be ga da toɗondiyen do golli siren kafuma me yi; ti ɗalintaaxu siren ɗa ka ke di (dunadi), a do tuugaadon fo siren ɗa duna ka ke di do ka sabatiran xa yi (laaxara) .

Ken sababun banganten ya ni, baawo yenmu beenu ga toɗondi ti Alla yi toɗondiyen fo kendenten ɗa, ke be ga ni golli siren renmaanan ɗa, sondonmun do jikkunun do duna do laaxara sirondaana ga ni, pinmu (lasilinu) do taaxaadun w'i maxa i g'i genmanlenmaaxunu ti kun ɗa fo fo be ga riin'i ya, n'a wutu paxaliyen do sewoyen sababunun ɗa, do jooten do hanmin do sunoyun xa sababunun ɗa.

I wa xanufin do paxalifin genmanlenmaaxunu ti duneye yi d'i kuufande, a do n'i gollipa fi nafanten di, gell'i ga n'i gollipa ke moxo kanma su, i na xusa

sewo t'i ya, do nan taamaxi i toqen do i xeerin jiidiyen di, do nan kuufanden baraajen jigi; kun xa na xusa fi xooro sarand'i danja, ku beenu d'i jomunun d'i barikun ga fuɗunu ku paxalifiinu beenu yittirenmun ga ni ku ya.

I wa gemundini xonifiinun do toorefiinun ɗa, do hanmin do kunpan do jooten ɗa; ti gaatanden ya yi t'i katundanɗen ɗa, i na fo newondi i ga kat'a newondini, d'i na mupiyi faranfare ɗa fo xa danja kaariye ga nt'i danɗ'a di, ti ken moxo yi i na fi xooro kita bakka xonifiinu ku di; gelli gaatandu nafanton ɗa, do jaarabindun do senben ɗa, do mupuyen ɗa, do muson koroonden (jiginden) ɗa_ xonifiinun ga tarajamene di (fi xooro) ya, paxaliyen do jikku sirun ga yanqan'i batten di, a do nan taamaxi Alla fasanɗuntaaxun do a baraajen di, xo Annabiyinmen ga d'a bangandi moxo be hadiisi kendenten di, a ga jaabi:

«عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَلَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ»

«Kaawaye wa muumin fin da ko! a fin su ni xeerin ya yi a danja, paxalifi ga n'a kita, a na kuufandi ken na ɗa ɗ'a da xeeru ya, toora xa ga n'a kita a na mupi ken na ɗa ɗ'a da xeeru ya, ke nta sere su danja ganta muuminin ya» musulimu d'a filla.

A xibaarindi (kisiyen do neemen ɗ'a kanma) nan ti muuminin ɗa, a laxanloxonaaburen do a xeerin do a gollun nafanun wa danfillene fi su di, a ga ken

konkono gelli paxalifiinun do xonifiinun ŋa; (ken xawansa) an na soro filli ji, jaarabiye n'i konkono gelli jomu ma bonen jaarabiyun ŋa, i na xusa me sooxi me sooxiyi xoore yi a genmanlenmaaxun di, ken kite t'i filli me sooxiyen moxon ya yi toŋondiyen do golli siren di. ke sere be ga maxakunti ti ku maxankutu filli ya, a wa xeerin do bonen gemundi ti o fo koninte ya ya, gelli kuufanden do mupiyen ŋa, a do fo be g'i filli batta, paxaliyen do sewoyen na ja ŋ'a da, do hanmin do kunpan giriye, jooten do sondon liixiye, do bireyen xota, biremoxo siren xa na maxafag'a danŋa ke ka di (duna di). Baane ke kuŋa, aken wa xanufin genmanlenmaaxunu ti dunderaaxu do tonmaxanbalaaxu do yaadeye ya yi.

A jikkunun na xusa bono, a na(xanufiinu ku) genmanlenmaaxu xo fonmuumun g'i genmanlenmaaxunu moxo be ti noxoxooraaxu do buttunkutu ya, ken d'i moxo su a sondonmen tuumante feti, ken yinme fe aken geeregeerenten ya ni ti banŋu gabu ya, a geeregeerenten ni t'a kannen ŋa a xanufiinu kun maxa daga, do ti ballufiinun gaboyen ŋa ku beenu ga bakka (xanufiinu) di nan gaba, a do ti n'a sax'a kanma yonkinu ku ya, i nta sikki gingi baane kanma, i du nta gilli xannaano yi katta fiinun tananun ŋa, i na kite m'i nta kitte, har'o ga na ja yinme xensinde kanma nan t'i kite, aken xooni jootinten ya ni ti kaaro koninto ku ya, a wa xonifiinun genmanlenmaaxunu ti joote do godoye do kanne do tunbakke ya yi, sefe mari fo be g'a kitta

gelli birantaaxun xotoyen ɲa, do gelli sinmayen do
piimidun wattun ɲa, a do kanuye be g'a kipandini
ɲanmoxonun do bittefiinun fo buren ɲa; baawo a
nta baraaɲe jikki, muɲuye xa nt'a maxa ken g'a butte
muraana na newonde ɲ'a kanma.

Ke su ni warifiinu ya yi ti jaarabinden ɲa, ke
saran danbin meene be haayi ke, an ga n'a taqasi n'a
yanqandi soron ɲanmoxonun kanma, m'an ga da
naxa (fatanfansiyɛ) xoore wari muuminin do i
tanɲan naxa_muumini ke be ga ni gollaana yi t'i
toɲondiyɛn muurifon ɲa, ken xa ni ya nan ti diinan
ɲa, a wa cuyindini cuyinde fataama su katta
duɲeyɛn ya yi ti Alla warijaxa(taxandintɛn) ɲa, a
d'A gada ku beenu kini komon ɲa kelli A
fasanɲuntaaxun do A fonnansiraaxu sooxinton ɲa.

Muuminin ɲa, gelli (Alla) ga n'a jaarabi ti watte
ya ma kori, ma ken me gelli ballufiinu beenu ga
ballunu bananbe su ya, aken wa ɲaana ɲaxalinte ya
yi_t'a toɲondiyɛn saabun ɲa, do waseyɛn do duɲeye
be g'a maxa ti Alla taxandifon ɲa _ a nta fi mundunu
t'i sondonmɛn ɲa i ga m'a rakut'a danɲa, a
faayindini katt'i wuredunken ya yi, a nta faayindini
katt'i kanmadunken ɲa, a me wa di fo yan kapp'a
sewoyɛn d'a ɲaxaliyɛn d'a tuumayɛn ɲa sere danɲa,
ke be ga ɲa dunadun muurifoonun kafumanton
kitandaana ɲa, a ga kume waseyɛn ɲa.

Xo moxon be, an ga yɛnmen ɲiini, ke be ga feti
gollaana yi ti toɲondiyɛn muurifon ɲa, gelli (Alla) ga
n'a jaarabi ti korin yogo ya, walla a dunadun

muurifo yogo dugut'a yi, an na xus'a ji yinmaranburaaxun do garamajigaaxun fataaman di.

Misale tana: kanuyen sababunun ga na sare (ja), bittefiinun ga goorinkati ti fadarenmen na, ken biren ya ni; an ga toɗondiyi kendente dunken jiini: sondon sabatinte ya, do yonki tenkunte ya, a maxafogunte ga ni ti ke fi firanyillanden do a teterenden na_fi ke be ga d'a juwu_ t'i katudannan na gelli sinmeye do sefe do golle ya, abaatu a d'i yonkin moxosirondi ke bittefi goorinkatunten danja, ku ni janmoxonu ya yi, i ga seren tuumandini n'a sondonmen sabatindi.

Xo moxon be, an ga toɗondiyen fontannan jiini ke janmoxo sooxaaden kanma, bire be kanufiinun ga na jaɗi, a sondonmen na bitte, a jiimun na faade, a sinmeyun na Sanqi-sanqi, a noxon fakkan ni kannen ya yi, selladun kannen xa da mepi a kanma, do noxodun joote ke be tonɗun ra ga nta bangene, ku seran danbu kundu, gelli tagemoxon sababunun yokonu ga ma kite i maxa, ku beenu lafinton ga xaayandi gabe ya, i senben wa jurutene d'i jiimun wa faadene, ken kite do toɗondiyen fontanjaaxun ya yi, ke be ga (seren) walla mupuyen na, xerexerentaaxu dingira liixinton noxon di, do lahaala sunonta bittanto.

Sere siren do sere buren na, do muuminin do kaafirin na, i su wa kappa saagontaaxu kittiran-gollisaaganten riitinden di, a do xeleben di, ku

beenu ga kanufiinun moxomoxondini do n'i newondi, xa muuminin ken wa fatanfansi t'i tojondiyen senbentaaxun ya yi, do a mupuyen d'a jikkisenbeyen d'a tuugeye Alla kanma, a do a muso korosinde, ku su ni fiinu ya (muuminin) saagoyen ga jiidini t'i ya, i ga kannen xotoyen newonndini bakk'a maxa, na bonodunbun newond'a kanma, xo Kaman kallanken ga daale moxon be:

﴿...إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ...﴾

(Gelli hari xa kun ga mamini ya, i xa mamini xo xa ga mamini moxon be, xa bari, xa kun wa fo jikki Alla noqu i kun ga nta ken jikki..) [Yaxarun soora: 104]. (Muumininu ku) wa Alla deemandi xerexerenten kitta do a faabande, ke be ga kanufiinun sanqini. Alla daale An kallanka:

﴿...وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

{..Xa mupi, Alla na do (kappa) mujaanon ya yi} [Naaburu mullun soora: 46]

Nan siro katta tageefonun na ti sefen do gollen na A wa gelli sababunu beenu ga hanmin do kunpan do jooten girindini, Nan siro katta tageefonun na ti sefen do gollen na do siroyen noonun na, ku su ni xeeri do sirontaaxu ya, Alla wa hanminun do kunpanun girindini t'i ya bakka siraanan do buraanan na ti baanan be su lanyern na, yo xa taqen fo tinmanten na muuminin ya danja(siroye ke killun) di, bawo aken wa fatanfansi nan ti; aken sirontaaxu ke gilli xalasiyen ya di do a muso jiginde;

Alla na xusa fi siri jannden newond'a maxa; na saxu a ga ke be jikki gelli xeerin ɓa, a na xonifiinun ɓonto bakk'a kanma t'a xalasiyen do a muso jiginden den saabun ɓa, Alla daale An kallanka:

﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ اتَّبِعْنَا إِنَّ اللَّهَ قَسِوْفٌ لُّؤْيِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ۝۱۱۴﴾

{Xeerɓi nta i gundanlenmaaxun fo gabe di, ganta sere be ga ɓaamarindi ti sadaxa yi ma fi sire ma soron naxan gemunde, sere be ga na ken dabari Alla duɓeyen mundunde da, m'o ga ri muso xoore kin'a kaman ɓa} [Yaxarun soora: 114].

Alla kallanken xibaarindi, nan ti ku fiinu su ni xeerin ya yi, i ga giri sere be yi, do nan ti xeerin wa riiniti xeerin ɓa d'a wa bonen yontono, nan ti muumini muso-korosindan xa yi, Alla wa muso xoore kinn'a yi, muso xoore ke yogo ya ni: na hanmin denji, do kunpan do liixiyun do kun men tana.

Fatanfansinde: na dusuxula ti gollun yogo ya, ma ti tuwaaxu nafanton yogo ya

A wa gelli jooten ɓontonden sababunun ɓa (jootɓe) ke be bakka ɓiimun faadayen di, do sondonmen dusuxulayen di ti(bireyen) budandifiinun yogo ya:

Na dusuxula ti gollun yogo ya, ma ti tuwaaxu nafanton yogo ya; na tugu ti kun wa sondonmen mungundini bakka dusuxulayen ɓa t'i jootifin ɓa. A me wa di, a na mungu sababunun ɓa_ti

ken(dusuxulaye) sababun ɲa_ kun beenu ga da hanmin do kunpan kip'a yi, a yonkin na xusa ɲaxali, fo na kaf'a fatadunwaseyen ɲa, ke sababu kundu xa muuminin do i tanan su wa kapp'a di, Xa bari muuminin wa fatanfansi t'i toɲondiyen do i xalasiyen do i muso jiginden ɲa t'i dusuxulaye ke noxon di ti tuwaaxu be a g'a xaranna m'a ga tuyindini, a do ti xeerin golle ke be a g'a gollini, gell'a ga na ɲi batuye ya ken ni batuye ya yi, dunadun golle xa ya ga na ɲi ma laada a na ɲanniya siren kaf'a yi(ken na ɲaɲ'a da batiye ya). a na dudeemeyen xerexere ti ken ɲa Allan batten kanma, batti xoore ya na ken danɲa hanmin do kunpan do sunon ɲontonden di, soro manime manime nan jaarabi ti jooten do budandifiinun laajaminlenmaaxun ɲa, wattu sooxinton ga yanq'a yi ! a jaaraadi siren xusa lagari ɲaana (a munguyen ya sababun ɲa ke be ga d'a bireyen buda n'a jootindi, a do a dusuxulande t'i gollun yogo ya).

An xawa, suxuleye ke be a ga dusuxulana t'a yi _ ken nan ɲa gelli fo be yonkin ga duxiidifatana t'a yi, nan xani katt'a yi, na tugu ti ke yan jaranɲunta kuudo na ke muurifo nafante kita, Alla ya n'a tu.

Kiilun su kafumanto me yi, nan xata do lenki golli rinten ɲa A wa gelli hanmin do jooten ɲontondifiinun ɲa; kiilen su nan kafu me yi nan xata do lenki golli rinten ɲa, do a nan kuti bakka xatana do bire teɲenten ɲa, a do bakka sunono bire danginten kanma, ken ya sigi Annabiyinme(kisiyen

do neemen η'a kanma) a ga da tangayen muuru bakka hanmin do sunon ηa, Ken kuɗa suno nta fo wo fo sirono fi danginton kanma, o ra ga nta ku beenu saagandini nan leg'i ya, a baatu hanmin wa toorandini, ke be ga sarene bakka xunbane kannen di, Ken kuɗa komen nan xawa jaan'i kootan ya renmen ηa, a g'i sooben do i dudoxotoyen kappa me yi i kootan do i waxati rintin sirondinden di, gelli sondonmen ga na kafu me yi ken kanma su, a wa gollun tinmanden ya wajabindini, komen xa butten na mure t'a yi bakka hanmin do sunon ηa. Annabiyinmen ηa (kisiyen do neemen η'a kanma), a ga na ji duwanɗa ti duwanɗe ya m'a ga na j'i Unmaton kandana katta duwanɗe, finsaanen ηa de, a wa cuyindini_ nan kafi Alla deemanden muurunden ηa, do nan taamaxi a fasanɗuntaaxun di_ sooben do dudoxotoyen ya kanma laabanden di; kuudo fon na kite a ga duwanɗa ti a kitanden ηa. Do nan duuraaxu bakka fon ηa, a ga ji duwanɗa t'a jontonden ηa, baawo duwanɗen soninten na do gollen ηa, Ken kuɗa komen nan xawa dudoxotono do fi be ga fo ya siron'a yi diinan do duna di, a n'i kaman jaaga i muurifon kitanden ηa, a n'a deemeyi muuru ken kanma, xo A ga jaabi moxon be(kisiyen do neemen η'a kanma):

(اٰحْرَضْ عَلٰى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِزْ بِاللّٰهِ وَلَا تَعْجِزْ، وَاِذَا اَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ اَنْتَ فَعَلْتَ كَذَا كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلٰكِنْ قُلْ: قَدَّرَ اللّٰهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَاِنْ لَوْ تَفْتَحْ عَمَلَ الشَّيْطَانِ)

(Saanamaxangillaaxu do fo be ga fo siron'an ɲa, an na deemeyen muuru ti Alla yi an nan maxa konto, gelli fo ga n'an kita, maxa ti: har'in gan d'a ɲa kundu ya, gansiɲa a ɲa kundu do kundu ya, xa an ti: Alla rakuton ya ni, fo be ga d'A saga a na ken ya ɲaana, na tugu ti (hari) sefeta ke faayi de, a na seetaane gollen ya ɲupini) musulimu d'a filla. A da fiinu filli kafu me yi(kisiyen do neemen ɲ'a kanma) i ya ni, (a fana): nan ɲaamarindi ti Saanamaxangillaaxun(nuxullenmetaaxu) ɲa fi nafanton kanma moxo su di, do na Alla deemeyi muuru nan maxa dumaxayanqa kontonyen da ken be ga ni fuuriyi tooranten ɲa, (fillandi): a do na duraxaaya fi danginto nafanton ɲa, na Alla kiiten d'a rakuton faayi.

A da fiinu ku ɲa taxandu fillo ya yi: taxande yogo, komen ra wa gollini na ken kita ma na fo kita ke be ra ga kitene bakk'a di, ma xa n'a ɲonto ma n'a newondi, ke kundu komen wa dudoxotoyen bangandin'a di n'i Batikamannen deemeyen muuru. Do taxande tana, (kome) raniye ga nt'a di, ke kundu komen wa kiilitaaxunu t'a yi, a na duɲe nan duraxaaye a danɲa, sikka nta nan ti ke lasili korosinden ni sababu ya yi ɲaxalin da, do hanmin do kunpan girinden danɲa.

Fatanfansinde: na Allan fikonen gabondi

A wa gelli sonдонmen yuruweyen do a tenkuyen sababunun fo xooren ɲa:

Na Alla fikonŋen gabondi, na tugu ti batti kaawafinte wa ken danŋa sondonmen yuruweyen do a tenkuyen di, do a hanmin do kunpan girindinden di, Alla daale An kallanka:

{...أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ}

{..Naamu tonŋu faayi, sondonmun tenkunu ti Alla fikonŋen ya yi} [Diran soora: 28] Batti xoore wa Allan-fikonŋen da ke muurifo kitanden di; n'a sax'a xerexerentaaxun kanma, a do komen ga fo be jikki gelli baraajen do muson ŋa.

Nan masala ti Alla neema banganton do fo muxunton ŋa A na kundun ya yi; nan masala ti Alla neema banganton do fo muxunton ŋa, na tugu ti (neemanu ku) tuyen ŋa do nan masala t'i ya; Alla wa hanmin do kunpan pontono ti a yi, a wa komen cuyindini katta kuufanden ŋa, ke be ga ni dingiranun su fo wuruginten do i fo kallanken ŋa, hari komen ga na ji kori ya di ma watte ya di ma kun men tana gelli jaarabindun noonun ŋa. A na tu Alla neemanu ku_beenu ra ga nta jaatene nan yirige_ do xonifiinu ku beenu ga da(komen) kita gelli a ga na kun xense me yi, xonifiinu ku nta taxe fonne kitana neemanu ku kaaran ŋa.

Ken toxo non ŋa, gelli Alla ga na komen jaarabi ti xonifin do masibonun ŋa, a ga da mupuyen do duneyen do duraxaayanden gollen kini i noxon di, (jaarabindu ku) xoteyen do i likkun wa newono, kome ke ga na i muson do i baraajen jikki na Alla

batu ti sabariyen do duneyen gollen ɲa, ken xa wa fi xaraxaccon yillana fi liɲun ɲa, muso ke liɲoyen na xus'a mungundi do muɲuye ke xaraxasoyen ɲa.

Nan faayindi katta sere be g'o wure A wa gelli fiinun fo nafanten ɲa ke noqu ya; (ken ni) na fon golli Annabiyinmen ga kandandi katta ke be yi (kisiyen do neemen ɲ'a kanma) hadiisi sahaten di, A jaabi:

(انظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنْكُمْ وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزِدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ)

(Xa faayindi katta sere be g'a xa wure ya, xa maxa faayindi katta sere be g'a xa kanma, na tugu ti ken ya n'a toqo xa ga nta neqe Alla neeman ɲa) musulimu d'a filla. Kenkuɲa, bire be komen ga n'i yaaxan tonten ɲa ke korosundifi kallanke ya, a wa walla nan t'i da tagefo gabe ya firi tuumayen do i batufonun di, do warijaxen do i batufonun di a lahaalan ga ɲa moxo wo moxo, a jooten d'a hanmin d'a kunpan na xusa giri, fo na kaf'a paxaliyen d'a suuxen ɲa ti Alla neemanun ɲa kun beenu a ga d'i tanan fir'i noxon di, tana ke be g'a wure i di .

Bire su, komen taqasiyen ga na laato ti Alla neema banganton do fo muxunton ɲa, i diinaganko do i dunaganko, a wa walla nan t'i kaman da jomu gabe ya kin'i ya na bone gabe ponto bakk'i ya, sikka su xa nta nan ti ke wa hanminun do kunpanun pontono, na sewoyen do paxaliyen wajabindi.

Fatanfansinde: nan golli hanminun riitindi sababunun girindinden di, do paxaliyen riitindi sababunun kitanden di

A wa gelli sababunu beenu ga paxaliyen wajabindini na hanmin do kunpan girindi, (ken ni ya): nan golli hanminun riitindi sababunun girindinden di, a do paxaliyen riitindi sababunun kitanden di; (ken wa jaana) ti komen nan mungu fo be dangi gelli xonifiinun ja ku beenu a ra ga nt'i saagandini, do a na tu nan ti i g'i kiile ke dusuxulande be jaana d'i (xonifiinu ku) ya; ken na gelli sangen do jannifibalin ya yi, xawuyaaxu do tuurintaaxu ya ni ken ja, (ken na ja saabu ya) a na xusa i sonndonmen gaja bakka sinmene i (xonifiinu ku) ya, kundun ya ni xadi a n'i sonndonmen gaja bakka jootini do fi rintan ja, a ga ken be sinmana gelli korin ja ma kanne ma i filli tanan ja gelli xonifiinu ku beenu, a g'i sinmana i xunbane bireyen di. Ken falle wa tu ti xunbanen fiinu ku, fo be ga jaan'i noxon di ni fo tuyintan balin ya yi, gelli xeeri do bone do jikke do mamiye ya, nan ti xa i na Tunka Niyindaana Fintuwaanana ya maxa, fo wo fo su nta komon maxa i noxon di, ganta nan golli (fiinu ku) xeerinun kitanden di, do i tooranun pontonden di, komen wa tu xadi; nan t'i ga n'i kiilun koppa bakka jootini do i xunbane fin ja, i ga tuuge i kaman kanma fi ke sirondinden di, nan tenku katt'a yi fi ke di, a ga na ken dabari su; a sonndonmen wa tenkunu

a panmoxonun xa wa sirono, a hanmin d'a jooten wa gilli bakk'a ya.

Allan-jaagayen (Duwanje) gollinde - Fon fo nafante be ra ga jaana fiinun xunbane korosinden di; ken yogo ya ni, na ke duwanje golli, ken be Annabinyinme(kisiyen do neemen ŋ'a kanma) A ga ni xirindini (dowana) t'a yi:

«اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةٌ أَمْرِي وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي إِلَيْهَا مَعَادِي، وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَالْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ»

«paxalin do sunon kama, in diinan sirond'in da, aken be ga n'in fin tangaadon ŋa, an n'in dunan sirond'in da a ken be in biraadon g'a di, an n'in laaxara sirond'in da aken be saageran ga katt'a yi, An na birantaaxu ke ja jiida yi in da xeeru su di, na kalle xa ja tumaye ya in da bakka bone su ya» musulimu d'a filla. A do ken moxo A ga jaabi:

«اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ»

«paxalin do sunon kama, in w'An finneyen jikku, max'in tuugandi katt'in yinme yi hari yaaxe mepexeti ye, An n'in finsaanen su sirond'in da, Batikamaane su nta ganta Anke» Abu Duwuda d'a filla ti killi sahante ya. Ken kuŋa, komen ga na ke duwanje ko, a diinan do a dunan kaanataaxaadon ga ke be noxon di ti sondon rinte yi, do ŋanniya tonŋunte ya, saage na duroxoto do fo be ra ga ken sabatindini, ma Alla xa d'a duwanje ke do a jikke ke

do a golli yinme ke sabatind'a danja, a hanmi ke xa na yille paxali do sewoye ya.

Fatanfansinde: wutifiinun fo buren yexuderunde

A wa gelli jooten do hanminun girindi sababunun fo nafanton na_bire be fo ga na komen kita gelli xotaxotanun na_ a nan golli (nan dodoxoto) i newondinden di ti wutifiinun fo buren yexuderunden na ku beenu ga ni fin pamaadon na, a n'i yonkin xa taaxundi ken kanma, A ga na ken dabari bire be a nan golli katta fo be ra ga newono t'i seyen lanparan na, a hanminun d'a kunpanun wa gilli ti ke yonkinran taaxunde do ke golli nafante ya yi, ken golle xa kininden wa paana ti fi nafanton riitinden do toorefiinun pontonden ya yi, fo be ga na newo komen da.

Bire be kannen do wattun do korin sababunun ga na yanqa(komen na) a do xanufi ga na kont'a yi gell'a xanufinu noonun na, a na kun(sababunu) genmanlenmaaxu ti kiilitaaxe do yonkin taaxunde ya yi i kanma, ken toxo no a na ja ti moxon fo xote be ra genme ken di, na tugu ti yonkin taaxunde xonifiinun wutunden kanma, ken na i newondini ya n'i xotoyen girindi, xerexerentaaxu a ga n'i dusuxula t'i gaatanden na t'i seyen lanperan na, (ken ga ja ta) yonkin taaxunden do golli nafanten na xusa mepi a haqen di, ke be g'a suxulana bakka hanmini ti bonodunbun na, a n'i yonkin xaaya

xonifiinun gaatanden senben kurunbaaxunden kanma, nan kaf'a tuugeyen ɗa Alla kanma ken di do na saxiiraaxun sirondi t'a yi, sikka su nta nan ti ku fiinu kundu na fo xoore ya sirono paxaliyen do sondonmen yuruweyen di, kafini komen ga baraaɗe be jikki a fo kipeɗɗonte do fo leelante, ke xa ni fi warinta jaarabinte ya yi, a men fi-paɗɗinton gelli sere be ga da Jaarabi a gaba buru.

Fatanfansinde: sondonmen senbentaaxu d'a bitteyen d'a sabatiyen balaaxu

A wa gelli sondon wattun jaaraadonun fo xooren ɗa, ken wara hari fatadun wattu ku yinmenu: (ken ni ya) sondonmen nan senbentaaxu do a nan maxa bitte do gaarun do sinmeyi xafunun maxa batte tox'a yi, ku beenu sinmeyu burun ga riini t'i ya. Butuyen do cawucawuyen ɗa, i na gelli sababu maminton ya yi, sere be xa ga na taaxu ti xonifiinun sareyen ɗa do xanifiinun gillen ɗa ken w'a (kaman) xenundini hanminun do kunpanun do sondonmen do fatadun wattun di, a do piimidun juruteyen do i batti burun di, (battu) ku beenu soron ga dem'i mantoora gabon walla.

Nan tuuge Alla kanma Bire su, sondonmen ga na tuuge Alla kanma n'i jikken r'a kanma, a ma dukini gaaron ɗa, xafun sinmayu mapanton xa m'a mara, a ga saxu Alla yi nan taamayi a fasanɗuntaaxun di, hanminun do kunpanun xa wa pontene bakk'a yi ti ken saabun ɗa, faten do sondon wattun fo gabe wa

gilli bakk'a yi, sondonmen wa senben do yuruweyen do paxaliye kitta konje ra ga nt'a naamana, jaarekaanu manime manimen fogu ti gaarun do xafun sinmayu mapanton watuntun na, ku fiinu da batti buren toxo sara senbenta gabo manime sondonmun na, sefe mari lanponton na, i ligindi katta xawuyaaxun do tuurintaaxu manime yi ! Laxafiyanten ni ke be Alla yinme ga da sere be ya laxafiya n'a maxagemundi i yonkin gajannen na kudo; a na sababu nafanton kita, ku beenu ga ni sondonmen senbendaanon na, do jooten xatandaanon ga ni, Alla daale An kallanka:

{...وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ...}

{..sere be ga na tuuge Alla kanma, Alla ya ni a kaman wasandaanan na..} [Yaxukutten soora: 3] A wure ya ni: Alla ya ni a kaman wasandaanan na bakk'a diinan do a dunan hanmi su ya.

Ken kuja Alla-ragaan sondonmen senbenten ya ni, gaaru ku nta battibure su toq'a yi, sarefiinun xa nt'a bittana (ti fo wo fo yi); baawo a wa tu nan ti ken(kitene) ti yonkin lanpuyen ya yi, do lanpuyen do kannen ya yi tonju ga nta ke be danja, ken d'i moxo su a wa tu nan ti Alla da waseyen tinmanten sanqa tuugeyenmen da, (ken yan sigi) a ga saqa Alla yi, a ga tenkun'A jiinan da, a hanmin do a kunpan na xusa giri, a xota ke na faraxi newoye ya, d'a sunoye na ya paxaliye ya, a d'a kanne na ya tenkuye ya, O wa Alla paagana laxafiyan na, do A nan

fasanɗuntaax'o kanma ti son don senbente d'a sabatiyen ɗa, a do ti jikkisenbeyi tinmante ke be Alla ga da xeeru su sanqa'a dunkonun ɗa, do xonifi do mantoora su pontonde.

Fatanfansinde na yonkin taaxundi tananun leebunun mupuye kanma

A ri Annabi jaabin di(kisiyen do neemen ɗ'a kanma):

«لَا يَفْرَكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَتْ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا خُلُقًا آخَرَ»

(Muumini yugon maxa muumini yaxare xonnan-xoni_bire be a ga na xonifi war'a yi_ baawo gell'a ga na jikku(bure) xoni a di, m'a ga dunde ti jikku tana yi(ken sire ga ni)) musulimu d'a filla.

Nafanu xooro filli:

I fana: nan kandandi katta yaqen do burutinten do kappanlenman do gollipanlenman gollipanlen siraaxun ɗa, a do naxa do kille g'an do sere su ya naxa, a wa muurin'an maxa xa, an n'an yonkin taaxund'a kanma, nan ti a ra nta jaana leebu ma naxasiye ma xonifi yogo ga nta jiin'a kaman ɗa, an ga na ken j'a yi bire be, xusa ken do fo be ga wajaɓ'an kanma xense me yi m'an gan xa wa ke be dabarini gelli tokkiyinlenmaaxun do xanuyen toqen ɗa xa me naxa, (ken wa jaana) ti a fo-sirun sinmeyen ɗa, do muurifo xerexerenton do fo loogonto, a do ti na dufengundi bakk'a fi-burun ɗa, kappen do tokkiyinlenmaaxun na xusa toxo ta di, an na tuumayen fo tinmanten xa kita.

Nafa fillandi: ken ni hanmin do jooten gillen ya yi, do (bireyen) laabayen toqe, a do nan duume haqu xatamanton (waajibinto) do fo xaninton nanɗen kanma, do tuumayen kitande kaaron filli naxa, sere be ga ma kandeyi-muuri ti Annabi(kisiyen do neemen ŋ'a kanma) dan ke fo koninte ya_aken ga ri ti fin sooxaaden ya, na fi-burun koroosi, nan finki bakka fi-sirun ŋa_kaariye nta m'a ga jooti, m'a d'i naxanlenma ke naxan xanuyen xa ga bude, ma haqun fo gabe xa ga kuti ku beenu tanganden xatamanten g'i filli baananbe su kanma.

Soron fo gabe wa non ŋa, gelli hanmi kallanko dunkonun ŋa, i n'i yonkinun taaxundini mupuyen do kiilitaaxen ya kanma bonobinnun do bittefiinun yanqa biren ŋa. Yo xa, baataran fi mison biren ŋa i na jooti, laabayen xa na bude, yinme be ga sigi ken ŋa ni ya; nan t'i kun ŋa i d'i yonkinun taaxundi fi xooron biren ŋa, n'i wara fi bucunnun biren ŋa, kun xusa d'i tooro na batti bure tox'i tuumayen ŋa, Kenkuŋa naxaaniiyettaana n'i yonkin taaxundini fi roxon do fi xooron su ya kanma, a na Alla jaaga deemanden ŋa i kanma, do a nan maxa du tox'i yonkin maxa hari yaaxe mepexetiye, ken bire ya ni fi roxen na new'a maxa, xo fi xooren ga new'a maxa moxon be. a na toxo yonki tenkunte do sonдон tenkunte dunke ya a tuumante ga ni.

Fatanfansinde: nan max'a wara do hanminun batten ɲa

Haqilanten wa tu nan t'i bire moxo siren ni wulaliɲintaaxun do kiilitaaxen bire moxon ya, (a wa tu xa) nan t'a deppen ya ni buru, ken bire a nta xawa a n'a defondi ti hanmin ɲa do na wara do budandifiinun batten ɲa, na tugu ti ken ni bire moxo siren teyinne ya yi, (haqilante ke) na xusa xutungaanaaxu t'i biraye ke ya, a fo gabe nan maxa daga do hanminun do budandifiinun ɲa, fo wo fo nta sere siren do sere buren naxa ke di, yo xa bari muuminin ken ɲa, ti ke maxankuto sabatinden ɲa, taqun fo deren ya n'a danɲa, do taqi nafanten fo kipenɲonte do fo leelante.

Na xencenden ɲa Alla neemanun do xonifin naxa, ke be ga d'a kita A nan xawa xadi, gelli xonifi ga na (komen) kita m'a kanu a yi, a ga da neemanu ku beenu kita, diinaganko do dunaganko, a na kun do xonifin xense me yi ken ga d'a kita, xencenden biren ya ni neemanun gaboyen ga xurene a ga ku beenu noxon di, a do xonifiinun tarajamaye kun beenu ga d'a kita.

Kundun ya ni xadi, a ga kannu fo be yi gelli mantoora sareyen ɲa du kanma, a na ken do ɲaɲifi gabon xense me yi kisiyen biren ɲa bakk'i ya, a nan max'a toxo ɲaɲifi lanpunte ga ɲaɲi gaba senbenton piini, a hanmin d'a kannen gilli ti ken moxo ya, ɲaɲifiinun fo xoore be ra ga ɲaana a na ken

yexuderundi kun beenu ra g'a kitta, a na xusa i yonkin taaxundi a sareyen danja a ga na ja, fo be ga ma jaŋ'i di fina a na golli ken pontonden di, do fo be ga yanqa wuruginden di m'a newondinde.

Soron mantooranun ŋa, a n'i yinmenu ya kanma, na toxo an ga ma dusuxula t'i ya A wa gelli fi nafanton ŋa, an na tu nan ti soron mantooranun ŋa an da _xerexerentaaxu digan burun di_ nan ti i nta anken toorono i n'i yinmenu ya toorono, gant'an ga na dusuxula t'i hanmiyen ŋa, an ga duŋe i danja i n'an sobifiinun mara, ken biren yan ni i g'an toorono xo i ga d'i xa tooro moxo be, xa gell'an ga ma hanmintaaxu t'i ya, i nta fo wo fo tooron'an ŋa.

An bireyen sirondi ti sinmeyu nafanton ŋa A tu nan ti, an biraye ke batini(tokini) do an sinmeyu ku ya yi, gelli an sinmeyu kun da ja fi di ke be g'an nafana diina ma duna di, an birayen ja fo siri wulaliŋinte ya, ken ga fe fin wa jaŋin'i sooxaaden ŋa.

Gollipanlenmaaxun nan ja Alla ya da, an maxa ja tagefoonun da A wa gelli hanmin xatandi fiinun fo nafanten ŋa, an na an yonkin minindi, nan ti nta kuufanden mundunu sere su maxa ganta ti Alla, gell'an ga na siro katta sere be haqe g'an kanma ma ke be yinme haqe ga nt'an ŋa, (ken biren ŋa) a tu nan ti ken faayi an do Alla Gollipanlenmaaxun ya yi, maxa xata do sere nuwaarinden ŋa xadi, an ga neemandi ken be kanma, xo Alla ga daale I tageefo xerexerenton haqen di:

{إِنَّمَا نَطْعُمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا 9}

{o n'axa yigandini Alla yeeson baane ya mundunden danɗa, o nta tugaado mundun'a xa maxa, ma kuufande} [Seren soora: 9]

Ke sefe wa xotono xojen do renmun Gollipanlenmaaxun di a do an d'i kappen senbentaaxun di, bire su an ga n'an yonkin taaxundi tooran pontonden kanma bakk'i ya, abaatu an tuuma na dutuumandi, a wa gelli tuumayen sababunun ɗa; na fasanɗuntafiinun wutu nan golli t'i ya, ti yonkin lafin ɗa, a ga feti ti dulikkinde ke be g'an jootini, an ga saagene an tabattun di komaana yi bakka fasanɗuntafin kiteyeɗa, baawo an da killi tolominten ya tara, ke xa na gelli fintuwaaxun ya, (tuumayen sababunun yogo ya ni xadi) an na fi laabanta liɗun tigi bakka fi budanton di, fo na kaf'a an yinme jaatin laabayen ɗa, budefiinun xa na giri.

Na dusuxula ti fi-nafanten ɗa, a ga feti ti fi-tooranten ɗa Fi nafanton wara an yaaxan xottun ɗa, an nan goll'i yaaxakitanden (sabatinden) kanma, maxa tiirinbe katta fi tooranton ɗa; kuudo an ra ga mungunu hanmin do sunon riitindi sababunun ɗa moxon be ti ken ɗa, an na du deema ti tuumayen do yonkin kafumanden ɗa gollu xooron kanma.

Na gollun pama kuruma A wa gelli fi nafanton ɗa, na gollun pama kuruma, do nan duraaxu bire rintin di; na tugu ti gollun ɗa, i ga ma duguta su, gollu

danginton kuttun wa mejiini an kanma, gollu rinton xa wa kapp'i ya, i xotoyen na xusa fuumu, xa gell'an ga na fi su dugutand'i biren ɗa, an do sinmeyen senbenten do gollen fankanten na xusa ri fi rinton ɗa.

Na fi-fanagankon(awulanton) taraba, kafini haqilafaraxunden ɗa A nan xawa, an na sugandindi bakka fiinun di, fo be gan xooranta ken falle fo xoore, an n'an yonkin lijun do an xanufi xoten xa bogu me di, na tugu ti ken sooxaaden ni tunbakken do (bireyen) budeyen ya yi, an na du deema ken kanma ti sinmeyi kendenten do haqilafaraaxunden ɗa, (bawo) sere ma nimisi ke be ga haqilafaraaxundi, an n'an lijun gollen jaga, jagande yaaxamisa ya, gelli nafa ga na sabati, an ga sondonfance, tuuge Alla kanma, na tugu ti Alla wa tuugaanon mulla.

Alla n nawaari, tagefoonun su Kama

A ga n'o yinmanke Mahanmadu neema, A d'a dunkonu d'a kappanlenmo, A ga n'i kisi

الفهرس

Killu nafanto katta birayi wulaliqinten ɓa	2
Safandaana (wallafindaana)	2
Xirise Naasiru renme Abudur-rahamani saadiganke (Alla ga na finn'a yi)	2
Roraqe:	2
Fatanfansinde: toɗondiye do golli sire	4
Fatanfansinde: na dusuxula ti gollun yogo ya, ma ti tuwaaxu nafanton yogo ya	10
Fatanfansinde: na Allan fikoɗen gabondi	13
Fatanfansinde: nan golli hanminun riitindi sababunun girindinden di, do ɓaxaliyen riitindi sababunun kitanden di	16
Fatanfansinde: wutifiinun fo buren yexuderunde	18
Fatanfansinde: sondonmen senbentaaxu d'a bitteyen d'a sabatiyen balaaxu	19
Fatanfansinde na yonkin taaxundi tananun leebunun muɓuye kanma	21
Fatanfansinde: nan max'a wara do hanminun batten ɓa	23